

Leo Trotskij: Europa och Amerika

(15 februari 1926)¹

Inledning

[Trotskij's inledning till pamfletten från 1926 som nämns i noten nedan.]

Denna pamflett innehåller två tal som hölls med två års mellanrum. Det som förenar de två talen är att de berör samma ämne: båda ägnas åt att karakterisera den ekonomiska och politiska världssituationen. Talen knyts också samman av en och samma grundläggande idé: båda utgår från att USA:s relation till Europa är avgörande för att bedöma världssituationen.

Jag behöver inte påpeka att de viktigaste dragen i världssituationen inte är uttömda i och med dessa två rapporter. Frågan om kolonierna, den nationellt revolutionära kampen bland folken i Österlandet berörs bara i så måtto som det behövdes för att klargöra den grundläggande tesen: USA:s herravälde över den kapitalistiska världen och de konsekvenser som det leder till. Frågan om vilken position och vilka perspektiv som gäller Österlandet under de radikalt förändrade relationerna mellan USA och Europa kräver en speciell och egen analys. Men en sådan analys kan inte förändra grunden för hur frågan formuleras i denna pamflett. Dessa två tal underkastar inte frågan om Österlandet någon detaljerad analys, men tar hela tiden ändå detta historiskt enorma problem i beaktande.

USA:s överväldigande materiella övervikt utesluter automatiskt ett ekonomiskt uppsving och pånyttfödelse för det kapitalistiska Europa. Om det tidigare var den europeiska kapitalismen som på ett revolutionärt sätt förändrade världens underutvecklade delar, så är det idag den amerikanska kapitalismen som revolutionärt förändrar det övermogna Europa. Hennes enda sätt att komma ur den ekonomiska återvändsgränd är med hjälp av en proletär revolution, att avskaffa tull- och statsgränserna, att skapa Europas förenta sovjetiska stater och en federation med Sovjetunionen och Asiens fria folk. Den oundvikliga utvecklingen av denna oerhörda kamp kommer också osvikligt att inleda en revolutionär tidsperiod för dagens kapitalistiska överherre, USA.

Arbetarrörelsens två motpolar – den mest fulländade sortens försoning

Kamrater! Dagens arbetarrörelse är polariserad: med aldrig tidigare skådad klarhet visar två motpolar på de två grundläggande strömningar som finns inom arbetarklassen i världen. Den ena, den revolutionära polen, finns i vårt land, Sovjetunionen. Den andra, den försonliga polen, finns i USA. Aldrig tidigare har vi sett så fulländade reformistiska former och metoder, med andra ord politiska kompromisser med borgarklassen, som inom den amerikanska arbetarrörelsen under de två eller tre senaste åren.

1 Nederlaget för den tyska revolutionen 1923 innebar att frågan om USA:s roll i Europa och konsekvenserna av de förändrade förhållandena mellan Europa och USA ställdes på ett mycket direkt sätt. Bolsjevikerna och då främst Trotskij genomförde den teoretiska analysen av denna ytterst viktiga utveckling medan Lenin låg på sin dödsbädd och efter hans död. De två viktigaste dokumenten i Trotskij's arbete på detta område innan hans landsförvisning var dels ett tal han höll 28 juli 1924 (senare publicerat i *Izvestija* under titeln "Förutsättningarna för den proletära revolutionen"), och dels detta tal från 1926. Båda dessa dokument gavs ut i en pamflett av det sovjetiska statliga förlaget under titeln "Europa och Amerika", och utgjorde då Kominterns officiella ståndpunkt. Strax efteråt förkastades dock dessa idéer av Stalin-Bucharins ledning. - Redaktionens anmärkning.

Det har funnits politiska klasskompromisser tidigare. Vi har sett det både historiskt och med egna ögon. Vi bedömde – och det stämde i det förflutna – att opportunismens mest fulländade form utvecklades i förkrigstidens England, där det uppstod en fulländad konservativ fackföreningspolitik. Men idag måste vi säga att den klassiska erans engelska fackföreningar, det vill säga från andra halvan av 1800-talet, står i samma förhållande till dagens amerikanska opportunism som hantverksproduktionen står till en amerikansk fabrik. Idag existerar det en enorm rörelse för så kallade företagsföreningar, det vill säga organisationer som i motsats till fackföreningarna inte bara består av arbetare utan också chefer, eller rättare sagt representanter för dem. De fenomen som uppstod vid tiden för gilleorganisationerna, och vilka försvann efter feodalismen, har med andra ord nu antagit aldrig tidigare skådade och helt nya former i världens mäktigaste kapitalistiska land. Om jag inte misstar mig var det Rockefeller som tog initiativ till denna rörelse före kriget. Men den har först på senare tid, med början 1923, spridit sig till Nordamerikas största företag. AFL (*American Federation of Labor*), arbetararistokratin officiella fackförening, har med vissa reservationer anslutit sig till denna rörelse, en rörelse som innebär att man fullständigt och absolut likställer arbetarnas och kapitalets intressen, och följaktligen förkastar att proletariatet skulle behöva några självständiga klassorganisationer, ens för att kämpa för sina omedelbara krav.

Jämsides med detta ser vi idag att det i USA växer fram banker och försäkringsbolag för arbetare där företrädare för arbete och kapital sitter sida vid sida. Jag behöver inte påpeka att den utbredda uppfattningen att lönenivåerna i USA garanterar en mycket hög levnadsstandard är ytterst överdrivna, men denna lönenivå gör det ändå möjligt för arbetarnas översta skikt att göra en del ”besparingar”. Via arbetarbankerna suger kapitalet åt sig dessa besparingar, och ställer dem till företagets förfogande inom de industribranscher där arbetarna kan spara av sina löner. På så sätt ökar pamparna sitt cirkulerande kapital, och stärker framförallt arbetarnas intresse av att utveckla industrin.

AFL har gått med på att införa en glidande löneskala på basis av att arbetarnas och kapitalets intressen är exakt samma: lönerna ska variera efter arbetets produktivitet och profiterna. Teorin om att arbetarnas och kapitalets intressen är desamma beseglas på så sätt i praktiken och vi får något som ser ut som ”jämlighet” vad gäller fördelningen av landets inkomster. Dessa är den nya rörelsens viktigaste ekonomiska former, som vi måste analysera noggrant för att kunna förstå.

Under de senaste åren har AFL (vars ledare hette Gompers) tappat en stor del av sina medlemmar. Nu har den inte mer än 2,8 miljoner medlemmar, och det är en obetydlig del av det amerikanska proletariatet, med tanke på att industrin, handeln och jordbruket i USA sysselsätter minst 25 miljoner lönarbetare. Men AFL har inte behov av ett större medlemskap. Dess egen officiella doktrin är att saker och ting inte löses med hjälp av masskamp utan med hjälp av försoning mellan arbete och kapital. I så måtto som denna tanke har fått sitt högsta uttryck i företagsföreningarna, så kan och måste fackföreningarna begränsa sig till att organisera arbetarklassens aristokratiska toppar, som agerar i hela klassens namn.

Samarbetet inskränker sig inte heller till det industriella och finansiella området (banker, försäkringsbolag). Det överförs helt och fullt till den inhemska och världspolitikens område. AFL är nära knuten till företagsföreningarna och lutar sig mot dem både direkt och indirekt, och tillsammans för de en energisk kamp mot socialismen, och överhuvudtaget mot de europeiska revolutionära teorierna, till vilka de också räknar Andra internationalen och Amsterdaminternationalen.¹ AFL anpassar Monroe-doktrinen, ”Amerika åt amerikanerna”, på ett nytt sätt genom att tolka den så här: ”Det europeiska slöddret kan och ska få veta att de inte ska sticka näsan i våra affärer.” Och med det är AFL bara ett eko av borgarklassen. Tidigare deklarerade den: ”Amerika åt amerikanerna, Europa

¹ Fackföreningarnas internationella federation.

åt européerna”, men idag innebär Monroe-doktrinen att andra inte får blanda sig i USA:s angelägenheter medan USA på intet sätt är förbjudet att lägga sig i övriga världens affärer. Både Amerika och Europa åt amerikanerna!

Nyligen bildade AFL en panamerikansk federation, det vill säga en organisation som även omfattar Sydamerika och röjer vägen för den nordamerikanska imperialismen i Latinamerika. Wall Street kunde inte ha hittat ett bättre verktyg. Det innebär samtidigt att de sydamerikanska folkens kamp mot USA-imperialismen, också kommer att bli en kamp mot den panamerikanska federationens fördärvliga inflytande.

Som ni vet befinner sig Gompers' organisation fortfarande utanför Amsterdaminternationalen. I AFL:s ögon är den en organisation från det dekadenta Europa, en organisation som är alltför infekterad med revolutionära fördomar. AFL står utanför Amsterdaminternationalen precis som den amerikanska kapitalismen står utanför Nationernas förbund. Men det hindrar inte det amerikanska kapitalet från att dra i strängarna i Nationernas förbund, och inte heller AFL från att dra Amsterdaminternationalens reaktionära byråkrati bakom sig. Även här kan vi se en exakt motsvarighet mellan Coolidges och Gompers' arvtagares handlingar. AFL stödde det amerikanska kapitalets genomförande av Dawesplanen.¹ Överallt i världen kämpar de för den amerikanska imperialismens rättigheter och anspråk, och följaktligen först och främst mot Sovjetrepubliken.

Denna nya försonlighetspolitik står på en mycket högre nivå än tidigare, det är en försonlighet som har dragits till sin yttersta logiska slutsats, och organiskt beseglats med ”klassblandade” institutioner som företagsföreningar, och gemensamma banker och försäkringsbolag. Det är en försonlighetspolitik som i ett slag har fått amerikanska proportioner. Det har bildats stora kapitalistiska företag som i avtal organiserar fabrikskommittéer som är jämställda med cheferna, eller som Under- och Överhuset, etc. Försonligheten standardiseras, mekaniseras och produceras i stora kapitalistiska koncerner. Detta är ett rent amerikanskt fenomen – en sorts socialt löpande band för att producera försonlighetspolitik med hjälp av vilken arbetarklassens underkastelse automatiskt förstärks.

USA:s ekonomiska makt som grund för försonlighetspolitiken

Man kan undra varför kapitalet behöver detta. Om man betänker det amerikanska kapitalets faktiska styrka och de planer det kan tänka sig är svaret uppenbart. För det amerikanska kapitalet är inte USA längre ett instängt slagfält utan en exercisplats för nya operationer i gigantisk skala. För att på ett säkert sätt kunna expandera utomlands måste den amerikanska borgarklassen garantera sin säkerhet på denna exercisplats med hjälp av en komplett och fulländad försonlighetspolitik.

Då uppkommer en annan fråga: hur ska man under 1900-talets andra fjärdedel i praktiken kunna förverkliga denna standardiserade försonlighetspolitik, efter den imperialistiska slakten som USA deltog i, och efter de erfarenheter som arbetarna i alla länder har gjort? Svaret på den frågan är det amerikanska kapitalets styrka, som är utan tidigare jämförelse.

Det kapitalistiska systemet har gjort många experiment i olika länder i Europa och i olika delar av världen. Mänsklighetens hela historia kan betraktas som en trasslig kedja av försök att skapa, omforma, förbättra och höja den samhälleliga organiseringen av arbetet: från patriarkatet, via slaveriet till livegenskapen och slutligen kapitalismen. Det är under kapitalismen som historien har gjort flest experiment, först av allt och mest mångsidigt i Europa. Men det väldigaste och mest ”framgångs-

1 **Dawesplanen** var ett internationellt förslag som offentliggjordes i april 1924, och vars syfte var att revidera de tyska krigsskadestånden, stabilisera Tysklands ekonomi och få slut på den franska ockupationen av Ruhrområdet. Planen fick sitt namn efter general Charles G Dawes, som ledde den grupp experter från USA, Storbritannien, Frankrike, Italien och Belgien som föreslog den. Den tyska regeringen accepterade planen den 16 april, och den trädde i kraft påföljande månad.

rika” försöket sker på den nordamerikanska kontinenten. Tänk bara: Amerika upptäcktes mot slutet av 1400-talet, efter att Europa redan hade genomgått en rik historia. Under 1500-, 1600- och till och med 1700-talet, och en stor del av 1800-talet var USA en avlägsen och självförsörjande värld, enorma, gudsförgätna obygdor som försörjdes med smulorna från den europeiska civilisationens bord. Under denna mellanperiod utvecklades och formades ett land med ”obegränsade möjligheter”, ty här hade naturen skapat alla förutsättningar för en mäktig ekonomisk expansion. Europa forslade våg efter våg av sin befolknings mest vakna och härdade element över oceanen, element som var bäst lämpade att utveckla produktivkrafterna. De religiöst revolutionära och politiskt revolutionära rörelserna i Europa – vad tydde de på? De visade de mest progressiva elementens, först småbourgeoisins och sedan arbetarklassens, kamp mot det feodala och kyrkliga skräp som hämmade produktivkrafternas utveckling. Allt som Europa kastade bort korsade oceanen. De europeiska ländernas blomma, deras mest aktiva element, alla de som till varje pris ville hitta sig en egen väg hamnade i en omgivning där detta historiska skräp inte existerade utan där den jungfruliga naturen med sitt ousinliga överflöd härskade. Det är grunden till USA:s utveckling, USA:s teknologi och USA:s välstånd.

Det den ousinliga naturen saknade var – människor. Det som saknades mest i USA var arbetskraft. Därav mekaniseringen av arbetet. Principen om produktion med hjälp av löpande band är ingen tillfällighet. Den är ett uttryck för tendensen att ersätta människor med maskiner, att multiplicera arbetskraften, att hämta och föra iväg, sänka och höja med hjälp av automatiska medel. Allt måste genomföras med ett löpande band och inte människoryggar. Det är principen bakom löpande bandet som produktionssystem. Var uppfann man hissen? I Amerika, för att kunna undvara en person som bar en vetesäck på ryggen. Och oljeledning? De uppfanns i USA, som har hundratusentals kilometer med oljeledning, det vill säga transportörer av vätska. Och slutligen det världsberömda löpande bandet, som sköter om transportererna inom fabriken och vars mest fulländade exempel är Fords organisation.

I USA är lärlingskap nästan okänt, man slösar inte tid på att skola upp lärlingar eftersom det är en sådan brist på arbetskraft. Istället för lärlingskapet delas arbetsprocessen upp i mycket små delar som kräver lite eller ingen utbildning. Och vad för samman alla de olika delarna av arbetsprocessen? Det oändliga bandet, det löpande bandet. Och det fungerar också som lärare. En ung bonde från Sydeuropa, Balkan eller Ukraina förvandlas på mycket kort tid till en industriarbetare.

Serieproduktion och standardisering är knutna till den amerikanska teknologin: det är massproduktion. Varor och artiklar som är ämnade för de övre skikten, varor som ska vara anpassade till individuell smak, etc, tillverkas mycket bättre i Europa. Fina kläder levereras från England. Juveler, handskar, kosmetika etc, kommer från Frankrike. Men när det handlar om massproduktion som är ämnad för en jättelik marknad är Amerika överlägset Europa. Och just därför kommer den europeiska socialismen att lära sig teknik i den amerikanska skolan.

Hoover är en ytterst kompetent statsman på det ekonomiska området, och driver en intensiv kampanj för att standardisera fabriksvaror. Han har redan slutit ett flertal stora kontrakt med de största företagen om att tillverka standardiserade varor, bland annat barnvagnar och likkistor. Amerikanerna både föds och dör alltså på ett standardiserat sätt. Jag vet inte hur bekvämt det är, men det är åtminstone 40% billigare.

Genom invandringen består befolkningen i USA till mycket större del (45%) av personer som är lämpliga för arbete än befolkningen i Europa. För det första är förhållandet mellan åldergrupperna olika. Därmed blir hela befolkningen mer produktiv. Dessutom multipliceras den högre produktiviteten av en större avkastning per arbetare. Tack vare mekaniseringen och den mer rationella organiseringen av arbetsprocessen bryter en amerikansk gruvarbetare 2½ gånger mer kol och

järnmalm än i Tyskland. Bönderna producerar dubbelt så mycket som i Europa. Vi ser vilka resultaten blir.

Det sägs om de gamla atenarna att de var fria därför att det gick fyra slavar på varje atenare. Varenda invånare i USA har 50 slavar, men mekaniska sådana. Om man räknar ut den tillgängliga maskinella kraften¹ och översätter hästkrafter till mänsklig kraft, så kommer man till fram att varje amerikansk invånare, inklusive spädbarn, har 50 mekaniska slavar. Det hindrar givetvis inte den amerikanska ekonomin från att grundas på levande slavar, det vill säga anställda arbetare.

USA:s årliga nationella inkomst uppgår till 60 miljarder dollar. De årliga besparingarna, det vill säga det som återstår efter att alla betalningsförbindelser är betalda, uppgår totalt till mellan 6 och 7 miljarder dollar. Jag talar nu bara om USA, det vill säga det territorium som kallas så i de gamla läroböckerna. I själva verket är USA ännu större och rikare. Utan att vilja väcka anstöt hos den brittiska kronan, måste det sägas att Kanada är en integrerad del av USA. Om man tittar i det amerikanska handelsdepartementets årsrapport, kommer man att se att handeln med Kanada är införd under inhemsk handel, och att Kanada på ett artigt och något undvikande sätt och utan välsignelse från Nationernas förbund kallas för en nordlig förlängning av USA. Och NF tillfrågades inte ens: det behövdes inte för detta *Zags*.² De ekonomiska dragningskrafterna och tillbakadrivande krafterna verkar redan nästan automatiskt. Det engelska kapitalet äger knappt 10% av den kanadensiska industrin och det amerikanska mer än en tredjedel, och denna andel ökar stadigt. Englands export till Kanada värderas till 160 miljoner, medan USA exporterar för nästan 600 miljoner dollar. För 25 år sedan var Englands export fem gånger större än USA:s. De flesta kanadensare betraktar sig som amerikaner, ironiskt nog med undantag för den franska delen av befolkningen som betraktar sig som djupt engelska.

Australien genomgår samma utveckling som Kanada, men långsammare. Australien kommer att ta plats jämte det land vars flotta kommer att försvara henne mot Japan, och hon kommer att utföra denna tjänst mycket billigt. I denna tävling kommer USA säkert att segra inom en nära framtid. Om det skulle utbryta krig mellan USA och Storbritannien kommer hursomhelst ”den brittiska besittningen” Kanada att utgöra en reserv av trupper och proviant för USA mot England.

Sådana är huvuddragen i USA:s materiella makt. Det är denna makt som tillåter de amerikanska kapitalisterna att följa den brittiska borgarklassens gamla praktik: *göd arbetararistokratin för att hålla proletariatet i bojor*. De har påbörjat denna praktik på ett så fulländat sätt som den brittiska borgarklassen överhuvudtaget aldrig skulle vågat tänka sig.

Amerikas och Europas nya roller

Under de senaste åren har världens ekonomiska axel förskjutits radikalt. Förhållandena mellan USA och Europa har förändrats drastiskt. Det beror på kriget. Denna förändring var givetvis förberedd sedan länge: det fanns tecken på den, men det är först nyligen som den har blivit ett fullbordat faktum, och vi försöker nu begripa denna enorma förändring som har ägt rum i mänsklighetens ekonomiska liv och följaktligen också inom den mänskliga kulturen. I samband med detta har en tysk författare påmint om Goethes ord angående det enorma intryck som Kopernikus’ teori gjorde på sin samtid: att solen inte snurrar runt jorden, utan att det tvärtom är den ödmjuka och medelstora planeten jorden som snurrar runt solen. Det fanns många som vägrade tro på den. Deras jordcentrerade patriotism blev rasande. Samma sak gäller idag för Amerika. Den europeiska borgarklassen vill inte tro att den har knuffats i bakgrunden, att det är USA som styr den kapitalistiska världen.

1 1926 års siffror.

2 Sovjetiskt register över civilrättsliga beslut, i synnerhet giftermål.

Jag har redan pekat på vilka naturliga och historiska orsaker som har givit upphov till denna gigantiska förändring av världens ekonomiska krafter. Men det krävdes ett krig för att i ett slag höja Amerika, sänka Europa och blottlägga den plötsliga förskjutningen av världens axel. Kriget, detta företag för att ödelägga och förstöra Europa, kostade USA omkring 25 miljarder dollar. Om vi påminner oss att de amerikanska bankerna nu sitter på 60 miljarder dollar, så är 25 miljarder relativt lite. Dessutom var 10 miljarder lån till Europa. Med obetald ränta har dessa 10 miljarder blivit 12, och Europa börjar nu betala Amerika för sin egen ödeläggelse.

Sådan är mekanismen med vilken USA i ett slag kunde höja sig över hela världen som herre över dess öde. Detta land med en befolkning på 115 miljoner¹ har fullständigt herravälde över Europa, givetvis med undantag för Sovjetunionen. Det har ännu inte varit vår tur, och vi vet att den aldrig kommer att komma. Men även utan vårt land finns det ändå 345 miljoner européer, det vill säga en befolkning som är tre gånger större än USA:s.

De nya förhållandena mellan nationernas roll bestäms av de nya relationerna mellan deras respektive välstånd. Uppskattningarna av de olika ländernas nationella välstånd är inte särskilt exakta, men det räcker med ungefärliga siffror. Låt oss ta Europa och USA som de var för 50 år sedan, vid tiden för det fransk-tyska kriget. USA:s rikedomar beräknades då till 30 miljarder dollar, Englands till 40 miljarder, Frankrikes till 33 miljarder och Tysklands till 38 miljarder. Det är uppenbart att det inte var så stora skillnader mellan ländernas respektive nivåer. Var och en hade tillgång till ungefär 30-40 miljarder, och av de fyra rikaste länderna i världen var USA minst rikt. Det var 1872. Men hur ser det ut nu, ett halvt sekel senare? Idag är Tyskland fattigare än 1872 (36 miljarder), Frankrike är ungefär dubbelt så rik (68 miljarder), precis som England (89 miljarder), men USA:s rikedomar uppskattas till 320 miljarder. Av de angivna länderna i Europa har alltså ett ramlat tillbaka till en tidigare nivå, två andra har fördubblat sina rikedomar, och USA har blivit 11 gånger rikare. Det är därför USA genom att använda 15 miljarder för att ödelägga Europa fullständigt har uppnått sitt syfte.

Före kriget var Amerika gäldenär till Europa. Det senare tjänade som världens viktigaste tillverkare och förråd av varor. Dessutom var Europa, och i synnerhet England, världens centralbank. Samtliga dessa tre roller tillhör nu USA. Europa har förpassats till bakgrunden. USA är den viktigaste tillverkaren, det viktigaste förrådet och världens centralbank.

Vi vet att guld spelar en viss roll i det kapitalistiska samhället. Lenin skrev att under socialismen skulle guld användas som byggmaterial till vissa offentliga platser. Men det är under socialismen. Under kapitalismen finns inget viktigare än ett bankvalv fyllt med guld. Hur är det i detta avseende med USA? Om jag inte missminner mig uppgick USA:s guldreserv före kriget till 900 miljoner, 1 januari 1925 ökade den till 4½ miljarder, vilket utgjorde hälften av hela världens reserver. Idag är denna andel inte mindre än 60%.

Nå, vad har då hänt i Europa medan Amerika samlade 60% av världens guld i sina händer? Det har börjat gå utför för Europa. Det har kastats in i ett krig, därför att den europeiska kapitalismen kvävdes inom nationalstatens trånga ramar. Kapitalismen försökte utvidga dessa gränser, och skapa en större arena för sig själv. Under detta arbete utövade den mer progressiva tyska kapitalismen det största trycket, och satte upp ”organiseringen av Europa” som sitt mål. Men vad ledde kriget till? Versaillesfördraget har skapat ytterligare omkring 17 nya självständiga stater och territorier. Europa har lagt till ytterligare 700 mil gränser, tullmurar och – på ömse sidor om dessa nya tullmurar – ett motsvarande antal befästningar och arméer. Europa har nu en miljon fler soldater än före kriget. För att lyckas med denna prestation förstörde Europa en oerhörd mängd materiella värden, ödelade och utarmade sig själv.

¹ Uppenbarligen en uppskattning för år 1926. Siffran vid 1930 års folkräkning var 122 miljoner.

Men inte nog med det. I utbyte mot alla olyckor, ekonomisk ruin, nya och vansinniga tullmurar som stör handeln, de nya gränserna och arméerna, i utbyte mot uppstyckning, ödeläggelse och förfall, mot kriget och Versaillesfreden måste Europa betala ränta till USA för sina krigsskulder.

Europa är utarmat. Den mängd råvaror som hon bearbetar är 10% lägre än innan kriget. Europas specifika vikt inom världsekonomin har minskat många gånger. Det enda som är stabilt i dagens Europa är – arbetslösheten. Och i sitt sökande efter utvägar har de borgerliga ekonomerna märkligt nog grävt fram de allra mest reaktionära teorierna ur arkiven, från den primitiva ackumulationens tid. Deras bot för arbetslöshet är malthusianism och utvandring. Under sin expansiva period hade den segerrika kapitalismen inget behov av sådana teorier. Men när den nu börjat förfalla, och har blivit senil och åderförkalkad, så blir den som ett barn på teoriernas område och tar tillflykten till gamla häxdoktorers botemedel.

USA:s imperialistiska expansion

USA:s styrka och Europas försvagning leder oundvikligen till en ny uppdelning av världens styrkor, inflytelsesfärer och världsmarknader. Amerika måste växa och Europa måste dra sig tillbaka. Just detta blir resultatet av de grundläggande ekonomiska processer som äger rum i den kapitalistiska världen. USA sträcker ut sig över hela världen och går på offensiven överallt. Hon agerar på ett strikt "pacifistiskt" sätt, det vill säga än så länge utan att använda vapenmakt, "utan blodförlust" som den heliga Inkquisitionen sa när den brände kättare levande. Hon expanderar fredligt eftersom hennes motståndare med gnisslande tänder steg för steg tvingas retirera, och inte vågar riskera en öppen sammandrabbning. Det är grunden till USA:s "pacifistiska" politik. Hennes viktigaste vapen idag är: finanskapitalet med stöd från miljarderna i sin guldreserv. Den är en fruktansvärd och överväldigande kraft i förhållande till hela världen, och i synnerhet det ödelagda och utfattiga Europa. I många fall avgör ett godkänt eller förvägrat lån till det ena eller andra europeiska landet ödet inte bara för det politiska parti som sitter vid makten, utan till och med för själva den borgerliga regimen. Hittills har USA investerat 10 miljarder i de andra ländernas ekonomier. Av dessa 10 miljarder har två beviljats till Europa utöver de 10 som tidigare använts för att ödelägga henne. Som vi vet beviljas lånen för att "återuppbygga" Europa. Först ödeläggelse och sedan återuppbyggnad: dessa två mål kompletterar varandra, allt medan räntorna för de summor som använts till båda flödar in i samma reserv. USA har investerat det mesta kapitalet i Latinamerika, som utifrån ekonomisk synvinkel alltmer blir en nordamerikansk besittning. Efter Sydamerika är Kanada det land som har fått mest krediter, därefter kommer Europa. Övriga delar av världen har fått mycket mindre.

Tio miljarder är mycket lite för ett så mäktigt land som USA, men summan växer snabbt och för att förstå denna process är det mycket viktigt att ta hänsyn till hur fort den går. Under de sju första åren efter kriget investerade USA omkring 6 miljarder dollar. Nästan hälften av denna summa har tillhandahållits under de senaste två åren. 1925 var investeringarna mycket större än 1924.

Innan kriget var USA fortfarande i behov av utländskt kapital, och hon fick det från Europa och investerade det i sin industri.

I ett visst skede ledde den amerikanska industrins tillväxt till att det snabbt uppkom ett finanskapital... När denna process väl har inletts fortskrider den allt snabbare. Det som man för bara två eller tre år sedan kunde gissa sig till äger idag rum inför våra ögon. Men detta är bara början. Det amerikanska finanskapitalets fälttåg för att erövra världen kommer i själva verket att börja först imorgon.

Ett ytterst talande faktum är att det amerikanska kapitalet under det senaste året mer och mer har gått över från lån till regeringar till förmån för industrilån. Innebörden är uppenbar: "Vi har givit er

chansen att återupprätta valutan i Tyskland och England, vi kommer att gå med på det i Frankrike under sådana och sådana villkor, men för oss är det bara ett medel för att uppnå ett mål. Och vårt mål är att lägga vantarna på er ekonomi.”

Nyligen läste jag i den tyska metallindustrins organ *Der Tag* en artikel med rubriken ”Dawes eller Dillon”. Dillon är en av dessa nya *condottieri*¹ som den amerikanska finansen skickar för att erövra Europa. England gav upphov till Cecil Rhodes, hennes sista koloniala äventyrare i stor skala som grundade ett nytt land i Sydafrika. Sådana figurer föds nu i Amerika, inte för Sydafrika utan för Centraleuropa. Dillon har till uppgift att köpa upp den tyska metallindustrin till ett lågt pris. Han har bara samlat ihop 50 miljoner dollar för detta ändamål – Europa säljer sig inte till något särskilt högt pris – och med dessa 50 miljoner dollar i fickan avskräcks han inte av europeiska gränser som de mellan Tyskland, Frankrike och Luxemburg. Han måste slå ihop kol och metall, han vill skapa en enda europeisk trust, han bryr sig inte om politisk geografi – jag tror inte ens att han känner till den. Vad gör väl det? I dagens Europa är 50 miljoner dollar mycket mer värda än all sorts geografi. Som jag sa är det hans avsikt att slå ihop Centraleuropas metallindustri i ett enda stort företag, och sedan ställa det mot den amerikanska ståltrusten, vars kung heter Gary. I praktiken kan Europas ”försvar mot” den amerikanska ståltrusten reduceras till att två amerikanska bläckfiskar kämpar mot varandra, bara för att i ett givet ögonblick ena sig för att ännu mer planerat exploatera Europa. Det är just därför den tyska metallindustrins organ överväger alternativet ”Dawes eller Dillon”. Valet är begränsat, det finns inget tredje alternativ. Dawes är en fordringsägare som är beväpnad från topp till tå. Honom kan man bara underkasta sig. Dillon å andra sidan är i vissa avseenden som en sällskapsdam till en gammal dam. Förvisso en väldigt speciell sort, men vem vet, han kanske inte kommer att strypa oss... Artikelns avslutas med denna anmärkningsvärda mening: ”Dillon eller Dawes, det är den viktigaste frågan i Tyskland 1926.”

Genom att köpa aktier har amerikanerna redan säkrat kontrollen över de så kallade ”D-bankerna”, de fyra viktigaste bankerna i Tyskland. Det är uppenbart att den tyska oljeindustrin hänger American Standard Oil i svansen. Zinkgruvorna som tidigare ägdes av ett tyskt företag har övergått i Harrimans händer, som därmed har skaffat sig monopol över handeln med råzink i världen.

Det amerikanska kapitalet gör affärer i parti och minut. I Polen vidtar den svensk-amerikanska tändstickstrusten sina första förberedande åtgärder. I Italien går de längre. De kontrakt som amerikanska bolag tecknar med Italien är mycket intressanta. Italien får så att säga ansvar för att sköta om marknaden i Främre Orienten. USA kommer att förse Italien med halvfabrikat så att de kan anpassa dem till de orientaliska kundernas smak. Amerika har inte tid att bry sig om detaljer. Hon tillhandahåller standardiserade produkter. Och de allsmäktiga transatlantiska affärsmännen kommer till hantverkarna i Apenninerna² och säger: ”Det här är det enda ni behöver, men måla och putsa upp det så att det passar asiaternas smak.”

Än så länge har inte Frankrike kommit dithän. Hon är fortfarande envis och gör motstånd. Men hon kommer att ge sig. Hon kommer att bli tvungen att stabilisera sin valuta, det vill säga sticka in huvudet i den amerikanska snaran. Varenda land väntar på sin tur vid Onkel Sams kassa.

Hur mycket har amerikanerna gjort av med för att få till stånd denna situation? Mycket lite. Oräknat krigsskulden uppgår de utländska investeringarna till 10 miljarder. Europa har fått allt som allt 2½ miljarder, och USA börjar redan behandla henne som ett erövat land. De amerikanska investeringarna i den europeiska ekonomin utgör bara en knapp procent av Europas totala rikedom. När en vågskål gungar räcker det en lätt knuff med fingret för att få den att väga över åt ena sidan.

1 **Condottieri**, på svenska kondottjär. Av det italienska ordet för legoarmé. Kan alltså närmast översättas med ”legohjon”. - öa.

2 Bergskedja som sträcker sig genom stora delar av Italien. - öa.

Amerikanerna har gjort denna lilla knuff med lillfingret och de behärskar redan situationen. Europa har inte tillräckligt med kapital för både återuppbyggnadsarbetet och det cirkulerande kapital som behövs för den del av ekonomin som redan är återställd. Hon har byggnader och utrustning värd hundratals miljoner men saknar tio miljoner för att få igång maskinerna. Amerikanerna kommer, ger tio miljoner och presenterar sina villkor. De är herrar, de utfärdar order.

Jag har fått en mycket intressant artikel om en av dessa moderna Cecil Rhodes som Amerika nu ger upphov till och vars namn vi är skyldiga att lära oss. Det är inte trevligt men det hjälps inte. Vi har lärt oss namnet Dawes ganska bra. Dawes är inte värd ett dugg men inte ens hela Europa kan göra något åt honom. Imorgon kommer vi att lära oss namnet Dillon eller Max Winkler, vice ordförande i "Financial Service Company". Det kallas finansiell service att lägga beslag på allt inom räckhåll över hela jorden. Max Winkler talar om finansiell service i poetiska och till och med bibliska ordalag:

Vi sysslar med [säger han] att finansiera regeringar, lokala och kommunala myndigheter och privata företag. Det var amerikanska pengar som gjorde det möjligt att återuppbygga Japan efter jordbävningen. Amerikanska tillgångar gjorde det möjligt att besegra Tyskland och Österrike-Ungern, och de har spelat en mycket viktig roll i uppbygget av dessa länder.

Först förstör man och sedan bygger man upp. Och tar bra betalt för båda handlingarna. Bara jordbävningen i Japan ägde rum utan att det amerikanska kapitalet ingrep. Men lyssna till detta:

Vi ger lån till de holländska kolonierna och till Australien, till regeringen och städer i Argentina, till sydafrikanska gruvindustrier, till nitratproducenter i Chile, till kaffeplantager i Brasilien, till tobaks- och bomullsproducenter i Colombia. Vi ger pengar till Peru för att genomföra hälsovårdsprojekt. Vi ger en del till danska banker, till svenska tillverkare, till vattenkraftverk i Norge, till finska banker, till mekaniska fabriker i Tjeckoslovakien, till järnvägar i Jugoslavien, till samhällsservice i Italien, till spanska telefonbolag.

Man må gilla det eller ej, men det har en genuin klang. Det låter som de 60 miljarder dollar som idag finns i amerikanska banker. Vi kommer att höra denna symfoni fler gånger under den historiska period som närmar sig.

Just efter kriget, medan Nationernas förbund höll på att etablera sig, och pacifister över hela Europa var och en ljög på sitt språk, föreslog den engelske ekonomen George Paish, förmodligen med de allra bästa avsikter, att man skulle lägga upp ett lån till Nationernas förbund för att återställa freden och återuppbygga hela mänskligheten. Han beräknade att det krävdes 35 miljarder för detta behjärtansvärda företag och föreslog att USA skulle bidra med 15 miljarder, England 5 miljarder och övriga länder resterande 15 miljarder. Enligt denna briljanta plan måste USA stå för hälften av det stora lånet, och eftersom resten skulle fördelas bland ett stort antal stater skulle USA kontrollera det hela. Detta allt frälsande lån kom aldrig till stånd, men det som för närvarande äger rum är på det stora hela ett mer effektivt förverkligande av samma plan. USA lägger successivt beslag på de andelar som kommer att ge henne kontrollen över mänskligheten. Förvisso ett mäktigt arbete. Men farligt. Amerikanerna kommer inte att dröja länge med att övertyga sig om det.

Pacifism och virrpannor

Innan jag fortsätter måste jag skingra vissa oklarheter. Den världsutveckling som vi studerar går så snabbt och är så omfattande att våra sinnen bara med stor svårighet kan förstå, inse och införliva den. Det är inte förvånande att det nyligen har uppstått en livlig diskussion i denna fråga i både den proletära och borgerliga pressen. I Tyskland har diverse böcker givits ut, i synnerhet om USA:s roll visavi det balkaniserade Europa. Under de internationella kontroverser som har uppstått kring denna

fråga har man hänvisat till ett tal som jag höll i denna talarstol för 2 år sedan. Jag har i min hand en amerikansk arbetartidning som jag nyligen öppnade just på en sida som handlade om relationerna mellan Amerika och Europa, och av en slump hamnade min blick på en hänvisning till ”ransoner”. Det intresserade mig givetvis. Jag läste artikeln, och till min stora förvåning fick jag läsa detta, kamrater:

Trotskij är av uppfattningen att vi har inlett en period av *fredliga anglo-amerikanska relationer*. Inflytande från de anglo-amerikanska relationernas kommer (enligt Trotskij) att mer bidra till att befästa än att bryta ner världskapitalismen.

Inte illa, eller hur? MacDonald skulle näppeligen kunna säga det bättre. Och vidare:

Trotskijs gamla teori att Europa har satts på ransoner [varför gamla? Den är knappt 2 år gammal. - L.T.] och har förvandlats till en amerikansk besittning hängde samman med denna bedömning av de anglo-amerikanska relationerna. [Och så vidare.] (J. Lovestone,¹ *Workers Monthly*, november 1925.)

När jag läste dessa rader blev jag så förvånad att jag gnuggade mig i ögonen i flera minuter. Var och när har jag sagt att England och USA hade fredliga relationer, och att de i och med det skulle åter skapa den europeiska kapitalismen istället för att bryta ner den? Om en kommunist som har passerat pionjärsåldern skulle säga detta eller något liknande, så skulle man helt enkelt bli tvungen att utsluta honom från kommunisternas led. Efter att ha läst dessa vansinnigheter som jag tillskrevs läste jag naturligtvis om vad jag hade haft tillfälle att säga i denna fråga i denna talarstol. Jag hänvisar inte till talet jag höll för 2 år sedan för att förklara för Lovestone och hans gelikar att man när man skriver något om något ämne – vare sig det är på engelska eller franska, i Europa eller i Amerika – måste veta vad man skriver om och vart man leder läsaren. Nej, jag gör det för att det sätt frågan ställdes på vid den tiden är giltigt än idag. Det är därför jag måste läsa flera utdrag ur mitt tal.²

”Vad vill den amerikanska imperialismen? Vad söker den?”, frågade jag för 2 år sedan. Och jag svarade:

Den söker, berättas det oss, stabilitet. Den vill återupprätta den europeiska marknaden. Den vill göra Europa köpkraftigt. Hur? Genom vilka åtgärder? Och i vilken utsträckning?... Under sitt ledarskap. Och vad betyder det? Det betyder att Europa kommer att få resa sig igen, men inom gränser som satts i förväg, med vissa begränsade sektioner av världsmarknaden fördelade till det. Den amerikanska kapitalismen har nu befälet, ger nu instruktioner till sina diplomater. På exakt samma sätt bereder den sig nu på att ge order till de europeiska bankerna och trusterna, till hela den europeiska bourgeoisin.

För 2 år sedan sa jag, ”Den ger nu instruktioner till sina diplomater (i Versailles och Washington) och *bereder sig* på att ge order till bankerna och trusterna.” Idag säger jag: ”Den ger redan order till banker och truster i *vissa* europeiska länder och förbereder sig för att ge order till banker och truster i *de andra* europeiska länderna.”

Jag fortsätter citera: ”Den kommer att dela upp marknaderna. Den kommer att reglera de europeiska finansierarnas och industrimännens aktiviteter. Om vi vill ge ett klart och precist svar på frågan om vad den amerikanska kapitalismen vill, måste vi säga: det vill *sätta det kapitalistiska Europa på ransoner*.” Jag sa inte att den har satt Europa på ransoner eller att den kommer att sätta henne på

1 Lovestone var en anhängare till Bucharins höger inom det ryska partiet, och var vid denna tid ledare för det amerikanska kommunistpartiet. Hans medvetna förfälskning av Trotskijs teorier var en del av Stalin-Bucharins internationella förföljelser av Trotskij. Lovestone blev senare anhängare till det krigsvänliga Förbundet för demokratisk handling.

2 Delar av talet finns tidigare på svenska i *Den permanenta revolutionens epok*, s 185-89. - öa.

ransoner utan att den vill göra det. Det var vad jag sa för 2 år sedan.

Lovestone påstår att jag talade om ett ”fredligt samarbete” mellan England och Amerika. Låt oss titta i protokollet där talet återges:

Det handlar inte bara om Tyskland och Frankrike, det gäller också England. Även hon kommer att tvingas förbereda sig för att underkasta sig samma öde... Förvisso sägs det ofta att Amerika nu går tillsammans med England, att det har bildats ett anglosaxiskt block. Man talar om ett anglosaxiskt kapital, anglosaxisk politik... Men när man säger så visar det att man inte har förstått situationen. De viktigaste motsättningarna i världen handlar om USA:s och Storbritanniens intressen. Framtiden kommer att visa det allt klarare... Varför? Därför att England fortfarande är det rikaste och mäktigaste landet, näst efter USA. Hon är den främsta rivalen, det största hindret.

Jag utvecklade samma tanke ännu mer kraftfullt i manifestet från Kommunistiska internationalens femte världskongress, men jag ska inte trötta ut er med texter. Låt mig ännu en gång citera ur mitt tal som handlade om de ”fredliga” relationer som USA hade upprättat:

Detta amerikanska ”pacifistiska” program att lägga hela världen under sin kontroll är inte alls något fredsprogram. Tvärtom är det fyllt av krig och mäktiga revolutionära omvälvningar. Det är inte troligt att borgarklassen i de andra länderna kommer att gå med på att knuffas i bakgrunden, att bli USA:s tjänare utan att åtminstone försöka göra motstånd. Motsättningarna är alltför stora, och Englands aptit, strävan att bevara det gamla styret, och vana att behärska världen är alltför stor. Det går inte att undvika militära konflikter. Den era av amerikansk ”pacifism” som verkar öppna sig idag är bara en förberedelse för nya krig i aldrig tidigare skådad omfattning och av en ohälsighet som vi inte kan tänka oss.

Det var vad jag sa för två år sedan om ”fredliga” relationer.

Slutligen sa jag följande från denna talarstol angående att det amerikanska inflytandet skulle leda till att motsättningarna i Europa skulle upphöra:

Det är ingen tvekan om att de motsättningar som för 10 år sedan förberedde det imperialistiska kriget och släppte lös det på Europa, dessa motsättningar förvärrades av kriget och beseglades diplomatiskt av Versaillesfördraget, och de fortsätter att existera som öppna sår och har intensifierats av klasskampens fortsatta utveckling i Europa. Och USA kommer att stöta på dessa skarpa motsättningar.

Det har gått två år. Kamrat Lovestone kanske är en bra kritiker, lika bra som de om vilka det ryska talesättet säger att de pekar upp mot himlen och alltid träffar mitt i prick. Men tiden är en ännu bättre kritiker.

Låt mig avsluta med det råd som Engels en gång gav till en viss Stibelling, även han amerikan: ”När man vill syssla med vetenskapliga problem måste man först av allt läsa böckerna såsom författaren skrev dem, och i synnerhet inte läsa in något i dem som inte finns.” Dessa ord från den gamle Engels är alldeles utmärkta och gäller inte bara för Amerika utan för alla de fem kontinenterna.

Den amerikanska pacifismen i praktiken

I alla frågor är tiden den bästa kritikern. Låt oss alltså se exakt hur de amerikanska metoderna för att på ett fredligt tränga sig in har sett ut i praktiken under de senaste åren. Det kommer att räcka att räkna upp de viktigaste fakta för att visa att den amerikanska ”pacifismen” har vunnit över hela linjen. Men den har segrat som en (än så länge) ljudlös imperialistisk plundring och halvt dolda förberedelser för omfattande konflikter.

Det mest åskådliga uttrycket och beviset för den amerikanska ”pacifismens” väsen fick vi under 1922 års konferens i Washington. 1919-20 frågade sig många människor, inklusive jag: vad kommer att hända 1922-23 när USA:s skeppsbyggnadsprogram ger henne samma sjömilitära styrka som Storbritannien? England, denna lilla ö, hade upprätthållit sin dominans med hjälp av sin flottas överlägsenhet över vilka två länders kombinerade flottor som helst. Skulle hon ge upp denna överlägsenhet utan kamp? Det var många som precis som jag ansåg att det 1922-23 inte var uteslutet med ett krig mellan England och USA, med deltagande från Japan. Men vad hände istället? Istället för krig kom den allra renaste ”pacifism”. USA bjöd in England till Washington och sa: ”Var snäll och ta dessa tilldelningar. Det blir 5 delar till mig, 5 till dig, 3 till Japan och 3 till Frankrike.” Det finns ett örlogsprogram! Och England accepterade.

Vad är detta? Det är ”pacifism”. Men det är en sorts pacifism som genomdriver sin vilja i kraft av en enorm ekonomisk överlägsenhet och som förbereder en ”fredlig” militär överlägsenhet till nästa historiska period.

Och hur är det med Dawesplanen? Allt medan Poincaré efter ockupationen av Ruhr-området flängde runt i Centraleuropa med sina leksaksplaner, så betraktade amerikanerna scenen med fältkikare från sin utkiksplats, och väntade. Och när den fallande francen och andra obehagligheter tvingade Poincaré på reträtt trädde amerikanerna fram med en plan för att återställa freden i Europa. De köpte sig rätten att övervaka Tyskland för 800 miljoner mark, varav hälften dessutom tillhandahölls av England. Och för fyndpriset 5 miljoner dollar satte Wall Street sin kontrollant tvärs över nacken på det tyska folket. ”Pacifism”? Man kan inte slingra sig ur denna pacifistiska strypsnara.

Och hur är det med stabiliseringen av valutan? De europeiska valutornas svängningar stör amerikanerna. De blir störda eftersom det gör det möjligt för Europa att exportera billigt. Amerikanerna behöver en stabil valuta både för att regelbundet kunna samla in räntor på sina lån liksom för att överhuvudtaget bibehålla den ekonomiska ordningen. Hur skulle de annars kunna investera sitt kapital i Europa? Alltså tvingade amerikanerna Tyskland att införa en stabil valuta. De tvingade också engelsmännen att bevilja ett lån på 300 miljoner dollar för detta ändamål. Lloyd George sa nyligen: ”Pundet ser nu dollarn rakt i ansiktet.” Lloyd George är en kaxig gammal gubbstrutt. Om pundet kan se dollarn rakt i ansiktet så är det på grund av att detta stolta pund har 300 miljoner dollar som stöd.

Och hur är det med Frankrike? Den franska borgarklassen bävar för övergången till en stabil valuta. Det är en ytterst smärtsam operation. USA säger: ni kan inte få lån på några andra villkor, gör som ni vill. Amerikanerna insisterar på att Frankrike ska nedrusta för att kunna betala sina skulder. Ren och skär pacifism, nedrustning, stabilisering av valutan – det går näppeligen att överträffa det. På ett ”fredligt” sätt förbereder sig Amerika för att tvinga ner Frankrike på knä.

Man har redan löst frågan om guldparitet och skulderna med England. Om jag inte misstar mig är engelsmännen hädanefter tvungna att betala USA omkring 330 miljoner rubel per år. England har i sin tur löst frågan om Italiens skuld, av vilken hon kommer att få en inte obetydlig del. Frankrike är England och USA:s huvudgäldenär, men hittills har hon inte betalat någonting. Men hon kommer att bli tvungen att betala, om inte en helt annan sorts händelser – inte ekonomiska utan revolutionära – ingriper för att upphäva alla gamla skulder. Tyskland betalar till Frankrike och England som till och med kräver betalning från oss. Vilken är då den övergripande bilden i Europa?

Den engelska borgarklassen samlar ihop eller förbereder sig för att bit för bit samla ihop sina lån från hela Europa för att överföra dessa hopsamlade summor plus ytterligare lite till som hon själv lagt till över Atlanten till Onkel Sam. Vad har herr Baldwin eller kung George för ämbete idag? Inget annat än första skattmas för USA i en provins vid namn Europa. Denna agent har till uppgift

att klämma ur de inestående fordringarna från Europas folk och skeppa över dem till USA. Som ni märker är denna organisation helt och hållet pacifistisk och fredlig. Under det amerikanska lånesystemet organiseras de finansiella förhållandena mellan Europas folk, under övervakning av den mest punktliga av alla skattebetalare, Storbritannien, som tack vare det har fått titeln Förste skattmas. USA:s hela politik i Europa vilar på detta: Tyskland betalar Frankrike, Italien betalar England, Frankrike betalar England, Ryssland, Tyskland, Italien, Frankrike och England betalar mig, Amerika. Denna pyramid av skulder utgör en av den amerikanska pacifismens grundvalar.

Den världsomspännande kampen om olja mellan England och Amerika har redan lett till revolutionära omvälvningar och militära sammandrabbningar i Mexiko, Turkiet, Persien. Men morgondagens tidningar kommer kanske att informera oss att England och Amerika har uppnått ett fredligt samarbete på oljans område. Vad kommer det att innebära? Det kommer att leda till en oljekonferens i Washington. Med andra ord kommer England att bjudas in att få en mer blygsam ranson olja. Alltså återigen en 14 karats pacifism.

Även när det gäller kampen om marknader kan det upp till en viss tidpunkt existera en ”fredlig” ordning. Den tyska författaren baron Reibnitz, tidigare minister i en regering som jag har glömt vilken – det finns gott om tidigare ministrar i Tyskland – har följande att säga om kampen mellan England och Amerika om marknader: England kan undvika krig, förstår ni, under förutsättning att hon avstår alla anspråk i Kanada, Sydamerika, Stilla havet, Asiens östkust och Australien till USA: ”för henne återstår då de andra områdena *utanför Europa*”. Jag kan inte riktigt räkna ut exakt vad som återstår för England efter det. Men alternativen stämmer: *antingen* tillgripa krig eller på ett ”pacifistiskt” sätt nöja sig med en mindre andel.

Och det sista, helt nya, kapitlet rör utländska råvaror – ett i högst grad intressant kapitel. USA, förstår ni, saknar många av de saker som andra inte lider brist på. I samband med detta har amerikanska tidningar publicerat en karta som visar fördelningen av råvaror över jordklotet. De talar och tänker nu i form av hela kontinenter. De europeiska lilleputtarna hålls sysselsatta med Albanien, Bulgarien, en eller annan korridor och ynkliga landremсор. Amerikanerna tänker i form av kontinenter: det underlättar geografilektionerna och, vilket är viktigare, ger tillräckligt utrymme för plundring. Och amerikanska tidningar har alltså publicerat en världskarta med tio svarta fläckar, de tio viktigaste råvarubristerna inom den amerikanska ekonomin: gummi, kaffe, nitrat, tenn, kaliumkarbonat, sisalhampa och andra mindre viktiga råvaror. Det verkar som om dessa råvaror har blivit monopoliserade (fasa över alla fasor!), inte av USA utan andra länder. Omkring 70% av världsproduktionen av gummi kommer från tropiska öar som tillhör England, medan USA däremot gör av med 70% av världsproduktionen till bildäck och andra behov. Kaffe kommer från Brasilien. Finansierat av England tillhandahåller Chile nitrat. Och så vidare. Herr Churchill, som inte är mindre kaxig än Lloyd George, beslutade sig för att ta igen de summor man betalade till USA för skulderna genom att höja priset på gummi. Och med hjälp av en räknemaskin har de amerikanska handelsmännens ordförande Hoover räknat ut att USA under ett enda år, 1925, betalade engelsmännen 600 till 700 miljoner dollar över ett ”rimligt” pris på gummi. Det var vad han sa. Hoover vet mycket väl hur man skiljer på rimliga och orimliga priser: det är hans arbete. Så fort de amerikanska tidningarna hörde talas om detta upphävde de ett otroligt ramaskri. Jag ska nämna ett enda citat från *The Evening Post*:

Vad är det för mening med alla dessa möten i Locarno och Genève, dessa förbund och fördrag, dessa nedrustningskonferenser och ekonomiska konferenser, om en mäktig grupp länder medvetet isolerar USA?

Ni kan själva föreställa er detta stackars isolerade Amerika som utnyttjas från alla håll. Gummi, kaffe, tenn, nitrat, sisalhampa till rep, kaliumkarbonat – alltihopa har de lagt vantarna på och mono-

poliserat, så ett en ärlig amerikansk miljardär inte längre kan köra sin bil, eller dricka tillräckligt med kaffe, eller få tag i ett tillräckligt bra rep för att hänga sig, eller ens få tag på en tennkula att skjuta sig i huvudet med. Situationen är verkligen outhärdlig: utnyttjad från alla håll! Det är så att man kan gå och lägga sig levande i en ”standardiserad” kista! Herr Hoover skrev en artikel om just detta – och vilken artikel! Den utgörs helt och hållet av frågor – 29 stycken – där den ena låter bättre än den andra. Som ni mycket väl kan ha insett riktar sig piken från alla dessa frågor mot England. Är det snällt att skinna folk med ett oskäligt pris? Och om det inte är snällt, måste inte det medföra irritation i relationerna mellan länderna? Och om det medför irritation, måste inte då regeringen ingripa? Och om en regering med självrespekt ingriper, skulle inte det kunna medföra allvarliga konsekvenser? En mindre artig men mer öppenhjärtig engelsk tidning skrev angående detta att en idiot kan ställa så många frågor att inte ens hundra visa män kan besvara dem. Det var den patriotiska tidningens sätt att lätta sitt hjärta. För det första vågar jag inte påstå att en idiot sitter på en så ansvarig post. Och även om det var så... kamrater, det är inget medgivande från min sida utan bara ett logiskt antagande. Jag säger att även om det vore så, så står Hoover trots allt i ledningen för den amerikanska kapitalismens enorma apparat, och behöver följaktligen inte vara intelligent eftersom hela den borgerliga ”maskinen” tänker åt honom. Och efter Hoovers 29 frågor, som var och en lät som ett pistolskott i herr Baldwins öron, blev gummit hursomhelst genast billigare. Detta faktum belyser världssituationen mycket bättre än all statistik. Sådan, kamrater, är den amerikanska pacifismen i praktiken.

Ingen utväg för den europeiska kapitalismen

Det är detta USA, som inte tål några hinder på sin väg, som betraktar alla prishöjningar på råvaror som ett illasinnat angrepp på sin omistliga rätt att suga ut hela världen – det är detta nya, våldsamt aggressiva Amerika som det uppdelade, splittrade Europa ställs inför – ett Europa som är fattigare än före kriget, med fortfarande begränsade marknader, skuldsatt upp över öronen, sönderslitet av motsättningar och krossat av en uppblåst militarism.

Under återuppbyggnadsperioden var det många borgerliga och socialdemokratiska ekonomer och politiker som hade illusioner om Europas möjligheter att återhämta sig. Under vissa perioder efter kriget hämtade sig den europeiska industrin ganska snabbt, först i Frankrike och därefter i Tyskland. Det är inte förvånande. För det första återställdes den normala efterfrågan, om än inte fullt ut, eftersom de tidigare lagren var helt tömda. Det fanns ingenting kvar. Vidare hade Frankrike kvar enorma ödelagda områden som utgjorde en reservmarknad. Så länge man tillfredsställde den mest trängande efterfrågan hos dessa av kriget plundrade och ödelagda marknader kunde industrin arbeta i en sund takt och ge upphov till stora förhoppningar och illusioner. Nu har även de mest klarsynta borgerliga ekonomerna insett bokslutet över dessa illusioner, när det gäller kärnfrågan. Det finns ingen utväg för den europeiska kapitalismen.

Även om den amerikanska borgarklassen inte hade en medveten politik, skulle USA:s exempellösa ekonomiska överlägsenhet inte längre tillåta den europeiska kapitalismen att resa sig. Den amerikanska kapitalismen driver Europa längre och längre in i en återvändsgränd, och kommer automatiskt att tvinga in henne på revolutionens väg. Här har vi den viktigaste nyckeln till världssituationen.

Det visar sig på ett åskådligt och obestridligt sätt i Englands situation. Amerika, Kanada, Japan och hennes egna koloniers ekonomiska utveckling inkräktar på Englands export över oceanerna. Det räcker att påpeka att Japan pressar ut England från textilmarknaden i den brittiska kolonin Indien. Och på den europeiska marknaden inkräktar varje ökning av den engelska handeln på Tysklands och Frankrikes försäljning, och vice versa. Tysklands och Frankrikes export drabbar Storbritanniens export. Den europeiska marknaden växer inte. Inom dess trånga ramar svänger det än hit och än dit.

Att hoppas att situationen kommer att förändras radikalt till Europas förmån är att hoppas på underverk. Precis som stora och mer utvecklade företag är garanterade att besegra små och efterblivna företag på den inhemska marknaden, så är det oundvikligt att USA kommer att besegra Europa, det vill säga först och främst England, på världsmarknaden.

1925 nådde Englands import och export 111 respektive 76% av nivåerna före kriget. Det innebär en negativ handelsbalans av aldrig tidigare skådade proportioner. Den minskade exporten betyder en industrikrisis som inte bara slår mot mindre viktiga industrigrenar utan mot basindustrierna: kol, stål, varv, ylleveror, etc. Det är möjligt och till och med oundvikligt med tillfälliga och till och med avsevärda förbättringar, men den grundläggande nedgången är förutbestämd.

Man fylls av berättigat förakt för Englands "statsmän", som har behållit alla de gamla särdrag som inte alls går ihop med de nya förhållandena och som saknar ens den mest elementära förståelse för världssituationen och de oundvikliga konsekvenser som finns inneboende i den. De styrande engelska politikerna, Baldwin och Churchill, har nyligen på nytt förärat oss med sin frispråkighet. I slutet av förra året förkunnade Churchill att han hade 12 skäl (ja, han sa det) att vara optimistisk. För det första en stabiliserad nationell valuta. Den engelska ekonomen Keynes har uppmärksammat Churchill på det faktum att denna stabilisering innebar att exportvarorna sjönk minst 10% i pris, och att den negativa handelsbalansen följaktligen blev lika mycket försämrade. Den andra orsaken att vara optimistisk var det utmärkta priset på gummi. Ledsamt nog har herr Hoovers 29 frågor avsevärt minskat Churchills gummioptimism. Det tredje skälet var det minskade antalet strejker. Men låt oss vänta med denna punkt till slutet av april, när gruvarbetarnas kollektivavtal ska ses över. Det fjärde skälet till optimism – Locarno. Från den ena timmen till den andra har det inte skett några förbättringar. Långt från att minska har konflikten mellan England och Frankrike intensifierats sedan Locarno. Låt oss även vänta vad gäller Locarno. Man ska inte räkna sina kycklingar förrän de har kläckts. Vi avstår från att räkna upp de resterande orsakerna till optimism, priset de betingar på Wall Street sjunker fortfarande. Det är intressant att notera att *The Times* i London publicerade en ledare om samma ämne med rubriken "Två strimmor av hopp". *The Times* är mer blygsam än Churchill. Den har inte 12 utan två strimmor av hopp, och till och med dessa strålar är röntgenstrålar, alltså ganska problematiska strålar.

Mot Churchills professionella lättsinne kan man ställa amerikanernas mer seriösa uppfattningar, som bedömer den brittiska ekonomin utifrån sin egen synvinkel, och även de brittiska industriägarnas egna uppfattning. När det amerikanska handelsdepartementets direktör Klein återvände från Europa gav han en rapport till industriägare, och trots rapportens sedvanliga lugnande ton lös sanningen igenom:

Ur ekonomisk synvinkel är den enda dystra punkten [tydligt bortser han från situationen i Frankrike och Italien liksom den relativt långsamma återhämtningen i Tyskland] – den enda dystra punkten säger jag, är Storbritannien. På mig förefaller det som om England befinner sig i en tvivelaktig handelsposition. Jag vill inte vara alltför pessimistisk eftersom England är vår bästa kund, men ett antal faktorer utvecklas där som jag tycker att vi allvarligt måste överväga. Skatterna i England är oerhörda, vilket enligt vissa personer beror på vår törst efter pengar, för att inte säga mer. Ändå är det inte helt korrekt... Kolindustrins maskinutrustning är densamma som för några dussintals år sedan, vilket har till resultat att kostnaden för manuellt arbete är tre eller fyra gånger större än i USA.

Och så vidare i samma stil.

Här har vi en annan kommentar. J Harvey, USA:s tidigare ambassadör i Europa, som engelsmännen anser vara en "vän och en som vill oss väl" vilket i viss mening är sant eftersom han som regel talar sentimentalt om att komma till Englands hjälp, just denne J Harvey skrev nyligen en artikel med

rubriken ”Englands slut” (bara rubriken är obetalbar!), där han drar slutsatsen att ”Englands produktion har spelat ut sin roll. Hädanefter är det Englands lott att vara en mellanhand.” Det vill säga affärsbiträde och bankkassör åt USA. Det är den slutsats som en vän och sympatisör drar.

Låt oss så se vad den stora engelska skeppsbyggaren George Hunter, vars not till regeringen åstadkom stor uppståndelse i hela den brittiska pressen, har att säga:

Har regeringen [och regeringen är trots allt Churchill med sina 12 skäl att vara optimistisk] någon klar uppfattning om det katastrofala tillståndet för den engelska industrin? Vet den att detta tillstånd, långt från att förbättras istället hela tiden blir allt värre? Antalet arbetslösa eller delvis arbetslösa uppgår till minst 12,5% av de anställda. Vår handelsbalans är negativ. Våra järnvägar och en stor del av våra industriföretag ger utdelning från sina reserver eller ger inte någon utdelning alls. Om det fortsätter så leder det till konkurs och undergång. Det finns ingen förbättring i utsikt.

Kolindustrin är den engelska kapitalismens grundval. För närvarande är den fullständigt beroende av regeringsunderstöd. ”Vi kan”, säger Hunter, ”stöda kolindustrin hur mycket vi vill, det kommer inte att hindra vår industri från att i allmänhet försvagas.” Men om stödet försvinner skulle inte de engelska industriägarna kunna betala ut de löner de gör idag, och det skulle ge upphov till en storlagen ekonomisk konflikt efter nästa Första maj. Det är inte svårt att förstå sig vad en strejk som omfattade mer än en miljon gruvarbetare, och enligt alla tecken med stöd från omkring en miljon järnvägsarbetare och transportarbetare, vad en sådan strejk skulle innebära. England skulle gå in i en period av enorma ekonomiska sammanstötningar. Man måste antingen fortsätta att bevilja förödande och hopplösa stödåtgärder, eller finna sig i en djup samhällelig konflikt.

Churchill har 12 skäl att vara optimistisk, men Englands samhällsstatistik vittnar om att antalet anställda arbetare minskar, att antalet gruvarbetare minskar, men att antalet restauranganställda, anställda på kabaréer och trasproletärer ökar. Antalet lakejer ökar på producenternas bekostnad, och för övrigt innefattar inte dessa siffror politiska lakejer och ministrar som på ett servilt sätt tigger och ber om amerikanernas generositet.

Låt oss än en gång ställa Amerika mot England. I Amerika finns det en allt större arbetararistokrati som hjälper till att upprätta företagsföreningar. I England, som har förlorat gårdagens överlägsenhet, växer istället trasproletariatet. Detta sätt att ställa länderna bredvid och mot varandra är det bästa sättet att visa att den världsekonomiska axeln har förskjutits. Och denna förskjutning kommer att fortsätta tills samhällets själva klassaxel har förskjutits, det vill säga tills dess proletariatet har gjort revolution.

Herr Baldwin invänder givetvis mot detta. Även om herr Baldwin har större inflytande än Churchill så förstår han lika lite. Vid ett möte med industriägare skisserade han ett sätt att komma ur denna besvärliga situation – konservativa premiärministrar har alltid fiffiga botemedel för alla sorters krämpor. ”Ibland förefaller det”, sa han, ”att vissa av oss har sovit under åtminstone de senaste sex eller sju åren.” Mycket längre! Herr Baldwin själv har sovit under åtminstone 50 år, medan andra satt uppe. ”Vi kommer att klara oss bra”, fortsatte premiärministern, ”om vi låter oss vägledas av de framsteg som USA har gjort under denna period.” Det skulle förvisso krävas en hel del försök att låta sig vägledas av USA:s ”framsteg”. I det landet förfogar de över nationella tillgångar på 320 miljarder, 60 miljarder på bankerna, en årlig ökning på 7 miljarder, medan England har ett under-skott. Låt oss vägledas lite! Låt oss försöka! Baldwin fortsatte:

De två parterna [kapitalister och arbetare] kan lära sig mycket mer av USA än genom att studera situationen i Moskva.

Herr Baldwin borde också avstå från att visa förakt för Moskva. Vi skulle kunna lära honom ett och annat. Vi vet hur vi ska hitta runt bland fakta, analysera världsekonomin, förutsäga det ena eller det andra, i synnerhet nedgången för det kapitalistiska England. Men herr Baldwin kan inte göra det.

Finansminister Churchill nämnde också Moskva. Nuförtiden kan man inte hålla ett bra tal utan att göra det. Samma morgon hade nämligen Churchill läst ett hemskt tal av herr Tomskij, som inte är med i Överhuset. Som herr Churchill helt riktigt hävdar råkar han vara en person som har en mycket viktig post i sovjetrepubliken. Herr Tomskij tillbringade inte sin ungdom i Oxford eller Cambridge tillsammans med herr Churchill, utan på Boutirkij-fängelset här i Moskva. Ändå blev herr Churchill tvungen att tala om herr Tomskij. Och man måste medge att han inte talar särskilt vänligt om herr Tomskijs tal vid fackföreningskonferensen i Scarborough. Herr Tomskij höll förvisso ett tal där, och uppenbarligen ett bra sådant, att döma av det intryck det gjorde på herr Churchill. Den senare citerade utdrag ur talet som han kallade "osammanhängande och barbariskt".

"Jag bedömer", sa han, "att vi i detta land kan sköta våra egna angelägenheter utan otillbörlig inblandning utifrån." Herr Churchill är en mycket stolt person men han har fel. Hans beskyddare Baldwin säger att man måste lära sig av USA.

"Vi vill inte ha ett nylagt krokodilägg till frukost", fortsätter herr Churchill. Det verkar vara Tomskij som lade ett krokodilägg i England. Herr Churchill gillar inte det, han föredrar en politik som likt strutsen gömmer sitt huvud i sanden, och som ni känner till lever både strutsen och krokodilen just i England tropiska kolonier. Sedan blir herr Churchill riktigt kaxig: "Jag är inte rädd för bolsjevikrevolutionen i detta land. Jag kritiserar inte personer." Och så vidare. Det hindrar honom inte från att hålla ett våldsamt tal mot Tomskij. Så han är rädd i alla fall. Han kritiserar inte Tomskij personligen. Gud förbjude, han kallar honom bara för en krokodil.

"Storbritannien är inte Ryssland." Helt rätt. "Vad är det för mening att göra de engelska arbetarna bekanta med Karl Marx' tråkiga lära och få dem att sjunga *Internationalen*?" Det stämmer att de engelska arbetarna ibland sjunger *Internationalen* falskt, med MacDonaldis musik, men just Moskva kommer att lära dem att sjunga den utan falska toner. Enligt vår uppfattning leder den ekonomiska situationen i England, trots de 12 skälen till optimism, till att den timme då de engelska arbetarna kommer att sjunga *Internationalen* med hög röst rycker allt närmare. Förbered era öron, herr Churchill!

Vad gäller Tyskland och Frankrike ska jag begränsa mig till några korta anmärkningar.

I förrgår fick jag ett brev från en av våra ingenjörer, som reser runt till de tyska fabriker som uppfyller våra order. Han beskrev situationen så här: "Som ingenjör blev jag väldigt beklämd. Industrin här börjar förfalla på grund av att den saknar en marknad, och inga amerikanska lån kommer att ordna med denna marknad." Antalet arbetslösa i Tyskland har passerat 2 miljoner. Rationaliseringarna har gjort att de skolade arbetarna utgör omkring tre fjärdedelar av det totala antalet arbetslösa. Tyskland har gått igenom en inflationskris och sedan en deflationskris. Nu borde det starta en boom men istället ser vi ett fruktansvärt sammanbrott – över två miljoner är utan arbete. Och fortfarande återstår de mest betungande konsekvenserna av Dawesregimen för Tyskland.

I Frankrike tog industrin ett betydande steg framåt efter kriget. Det lurade många personer och gav upphov till illusioner om "återuppbyggnaden". I själva verket har Frankrike levt över sina tillgångar. Hennes industri hämtade sig tack vare en tillfällig inhemsk marknad (ödelagda regioner) och dessutom på bekostnad av hela landet (nedvärdering av francen). Nu har det blivit tid att betala. Amerika säger: "Nedrusta, skär ner, dra åt svängremmen, gå över till en stabil valuta." En stabil valuta betyder att minska produktionen och exporten. Det innebär arbetslöshet, avvisning av utlandsfödda proletärer, att sänka de franska arbetarnas löner. Perioden med inflation ruinerade småbourgeoisin,

perioden med deflation kommer att sporra proletariatet till handling. Den franska regeringen vågar inte ens närma sig en lösning av den finansiella frågan. Finansministrarna avlöser varandra varannan månad och fortsätter att trycka falska sedlar. Det är deras enda sätt att reglera landets ekonomiska liv. I Ungern tyckte inte amiral Horthy att det var något särskilt med denna konst, och började själv förfälska franska sedlar, inte i syfte att bevara republiken utan snarare för att återupprätta monarkin. Det republikanska Frankrike vägrade tolerera denna monarkistiska konkurrens och grep sig an med arresteringar i Ungern, men bortsett från detta har mycket lite gjorts för att återupprätta den franska valutan. Frankrike går mot en ekonomisk och politisk kris.

Under dessa förhållanden, det vill säga mot bakgrund av ett sönderfallande Europa, vill Nationernas förbund sammankalla två konferenser i år: en om nedrustning, den andra om Europas ekonomiska återhämtning. Men vi har inte bråttom att reservera platser. Förberedelserna för dessa konferenser går ytterst sakta och stöter hela tiden på motsättningar.

Vad gäller förberedelserna av nedrustningskonferensen, är den halvofficiella artikel som nyligen publicerades i en engelsk tidskrift under den talande signaturen "Augur"¹ utomordentligt intressant. Allt talar för att denna Augur har nära förbindelser till utrikesministeriet och överhuvudtaget är väl bekant med vad som händer bakom scenen. Under parollen att förbereda nedrustningskonferensen hotar denna brittiska Augur oss "med åtgärder som inte kommer att vara fredliga." Detta är det samma som ett direkt hot om krig. Vem hotar? England, som förlorar sina utländska marknader, där arbetslöshet råder, där trasproletariatet växer, där det bara finns kvar en optimist, Winston Churchill – detta England hotar oss i den nuvarande situationen med krig. Varför? Med vilken förevändning? Är det inte för att hon vill ta ut det mot någon annan på grund av de förolämpningar hon har fått från Amerika? Vad oss anbelangar vill vi inte ha krig. Men om de brittiska härskande klasserna vill påskynda födslovåndorna, om historien vill beröva dem förnuftet innan den berövar dem makten, så måste den just nu knuffa ner dem för krigets branta backe. Det kommer att bli ett oändligt lidande. Men om dessa kriminella galningar skulle släppa lös ett nytt krig över Europa så kommer varken Baldwin eller Churchill, eller deras amerikanska herrar, att gå segrande ur striden, utan Europas revolutionära proletariat.

Har kapitalismen överlevt sig själv?

Låt mig avslutningsvis ställa en fråga som för mig verkar härröra från själva andemeningen i min rapport. Frågan är: har kapitalismen överlevt sig själv? Eller för att framställa det annorlunda: kan kapitalismen fortfarande utveckla produktivkrafterna i världsskala och leda mänskligheten framåt? Det är en grundläggande fråga. Den är av avgörande vikt för Europas proletariat, för de förtryckta folken i Österlandet, för hela världen, och först och främst för Sovjetunionens öde. Om det skulle visa sig att kapitalismen fortfarande kan fylla en progressiv historisk uppgift, öka folkens välbefinnande, göra deras arbete mer produktivt, så skulle det betyda att vi, Sovjetunionens kommunistiska parti, var alltför snabba att sjunga dess svanesång. Med andra ord skulle det innebära att vi tog makten alltför tidigt för att försöka bygga socialismen. Ty som Marx förklarade försvinner inget samhällssystem innan det har gjort slut på alla sina inneboende möjligheter. Inför den nya ekonomiska situation som för närvarande utvecklar sig framför oss, i och med USA:s herravälde över hela den kapitalistiska mänskligheten och den radikala förändringen av de ekonomiska styrkeförhållandena, måste vi på nytt ställa denna fråga: har kapitalismen överlevt sig själv? Eller har den fortfarande ett framtidsperspektiv av progressivt arbete?

Som jag har försökt visa är svaret på frågan för Europas del definitivt nekande. Efter kriget hamnade Europa i en avsevärt sämre situation än innan kriget. Men kriget själv var ingen slump. Det var

1 **Augur** = teckentydare. - öa.

produktivkrafternas blinda revolt mot de kapitalistiska formerna, inklusive nationalstaten. De produktivkrafter som kapitalismen har skapat kan inte längre rymmas inom ramen för kapitalismens samhälleliga former, inklusive nationalstatens ramar. Därav kriget. Vad har kriget medfört för Europa? En situation som är tio gånger värre än innan: samma kapitalistiska former men mer reaktionära, samma tullmurar men striktare, samma gränser men snävare, samma arméer men större, ökande skuldsättning, en mer begränsad marknad. Sådan är den övergripande situationen i Europa. Om England idag reser sig lite så är det på bekostnad av Tyskland. Imorgon kommer det att vara Tysklands tur att resa sig på bekostnad av England. Om man hittar ett överskott i handelsbalansen i ett land, så måste man söka efter ett motsvarande underskott i ett annat lands handelsbalans. Utvecklingen i världen – främst utvecklingen i USA – har tvingat in Europa i denna återvändsgränd. Idag är Amerika den kapitalistiska världens främsta kraft, och karaktären hos denna kraft avgör på förhand Europas omöjliga ställning inom ramen för den kapitalistiska regimen. Den europeiska kapitalismen har blivit reaktionär i ordets absoluta mening, det vill säga den är inte bara oförmögen att leda nationerna framåt utan är till och med oförmögen att upprätthålla den sedan länge uppnådda levnadsstandarden. Det är just detta som utgör den ekonomiska grundvalen för den nuvarande revolutionära epoken. De politiska upp- och nedgångarna utvecklas på denna grund utan att på något sätt förändra den.

Men Amerika då? Vad gäller Amerika verkar bilden vara en helt annan. Och Asien? Det går trots allt inte att lämna Asien utanför beräkningen. Asien och Afrika utgör 55% av jordens yta och 60% av världens befolkning. De förtjänar förvisso en speciell och noggrann analys, men det ligger utanför ramen för denna rapport. Men allt som sagts visar klart att kampen mellan Amerika och Europa framför allt är en kamp om Asien. Hur står det till där? Kan kapitalismen fortfarande fylla en progressiv uppgift i Amerika? Har den en sådan uppgift att fylla i Asien och Afrika? I Asien har den kapitalistiska utvecklingen bara tagit sina första steg, medan de nya förhållandena i Afrika tränger in från periferin mot kontinentens centrum. Vilka är perspektiven här? Slutsatsen verkar vara denna: kapitalismen har överlevt sig själv i Europa, i Amerika utvecklar den fortfarande produktivkrafterna, medan den i Asien och Afrika har ett enormt jungfruligt verksamhetsområde för årtionden om inte århundraden framåt. Är det verkligen så? Om det vore så, kamrater, så skulle det betyda att kapitalismen ännu inte är färdig med sitt uppdrag i världsskala. Men vi lever under världsekonomiska förhållanden. Och det är just det som avgör kapitalismens öde på alla kontinenter. Kapitalismen kan inte utvecklas isolerat i Asien, oberoende av vad som händer i Europa eller Amerika. Tiden för en lokal ekonomisk utveckling är oåterkalleligt slut. Den amerikanska kapitalismen är betydligt starkare och stabilare än den europeiska kapitalismen, den kan se framtiden an med avsevärt större tillförsikt. Men den amerikanska kapitalismen är inte längre självtilräcklig. Den kan inte vidmakthålla sig på en inhemsk jämvikt. Den behöver en jämvikt i världsskala. Europa är alltmer beroende av Amerika, men det betyder också att Amerika blir alltmer beroende av Europa. Varje år ackumulerar USA sju miljarder. Vad betyder det? Om man helt enkelt la dem i ett bankvalv skulle de, i egenskap av dött kapital, dra ner landets profitnivå. Allt kapital kräver avkastning. Var kan de placera de tillgängliga pengarna? Inom landet självt? Men det finns inget behov av dem där, de är överflödiga, den inhemska marknaden är mättad. Man måste hitta en avsättning utomlands. Man börjar låna till andra länder, investera i utländska industrier. Men vad ska man göra med avkastningen som trots allt återvänder till Amerika? Den måste antingen placeras utomlands på nytt, om det råkar röra sig om guld, eller så måste man importera europeiska varor. Men dessa varor har en tendens att undergräva den amerikanska industrin, vars enorma produktion redan kräver avsättning utomlands. Sådana är motsättningarna: de måste antingen importera guld som de redan har för mycket av, eller importera varor till förfång för hela den nationella industrin. Guld”inflation” (låt mig kalla det för det) är på sitt eget sätt lika farligt för ekonomin som en valutainflation. Man kan dö både av blodbrist och för mycket blod. Om det finns för mycket guld kan man inte få några nya

intäkter från det, räntan på kapitalet sjunker och därmed blir en ytterligare ökad produktion ofördelaktig och till och med oförnuftig. Att producera och exportera för att låsa in sitt guld i källaren är samma sak som att kasta varorna i sjön. Vart efter tiden går blir följaktligen USA:s behov att expandera större och större, det vill säga hon måste investera sitt överskott i Latinamerika, Europa, Asien, Australien, Afrika. Ju mer detta pågår ju mer blir Europas och den övriga världens ekonomi inlemmad i USA:s ekonomi.

Inom militärvetenskapen finns det ett talesätt som säger att den som tränger in i fiendens eftertrupper för att skära av dem ofta själv blir avskuren. Inom ekonomin händer något liknande: ju mer USA gör hela världen beroende av sig ju mer blir hon beroende av hela världen, med alla dess motsättningar och hotande omvälvningar. Redan idag betyder en revolution i Europa att Wall Street gungar. Imorgon när det amerikanska kapitalets investeringar i den europeiska ekonomin har blivit ännu större kommer det att gunga ännu djupare.

Och hur är det med den nationellt revolutionära rörelsen i Asien? Här existerar samma ömsesidiga beroende. Kapitalismens utveckling i Asien leder oundvikligen till att den nationellt revolutionära rörelsen växer, och den drabbar allt hårdare och alltmer fientligt samman med det utländska kapitalet, imperialismens stöd. Vi kan se hur kapitalismens utveckling i Kina, som äger rum med hjälp och efter påtryckningar från de imperialistiska kolonisatörerna, leder till revolutionär kamp och revolter.

Jag talade tidigare om USA:s styrka gentemot det försvagade Europa och de ekonomiskt underutvecklade kolonialfolken. Men just denna USA:s styrka är också dess Akilleshäla. I denna makt ligger dess ökande beroende av ekonomiskt och politiskt instabila länder och kontinenter. USA tvingas grunda sin makt på ett instabilt Europa, det vill säga på morgondagens revolutioner i Europa och den nationellt revolutionära rörelsen i Asien och Afrika. Man kan inte betrakta Europa som en självständig enhet. Men inte heller Amerika är längre en själv tillräcklig helhet. För att bevara sin inhemska jämvikt behöver USA allt större avsättning utomlands. Men denna avsättning utomlands för in fler och fler element av europeisk och asiatisk ordning i dess ekonomi. Under dessa villkor skulle en segerrik revolution i Europa och Asien oundvikligen inleda en revolutionär epok i USA. Och vi behöver inte betvivla att när revolutionen väl har börjat i USA, så kommer den att utvecklas med en sant amerikansk hastighet. Det följer av en bedömning av världssituationen i sin helhet.

Utifrån vad som sagts följer också att Amerika är nästa i ordning för en revolutionär utveckling. Först i rad står Europa och Österlandet. Europas övergång till socialism måste uppfattas just utifrån följande framtidsperspektiv: mot ett kapitalistiskt Amerika och mot ett mäktigt motstånd från det. Det vore förvisso mycket mer gynnsamt att börja nationalisera produktionsmedlen i det rikaste landet, USA, och sedan fortsätta denna process i resten av världen. Men våra egna erfarenheter har visat att det inte går att godtyckligt bestämma i vilken ordning revolutionerna kommer att uppstå. Vi i ett ekonomiskt svagare och mer underutvecklat land visade sig vara de första att göra en proletär revolution. Nu är det de övriga europeiska ländernas tur. Amerika kommer inte att låta det kapitalistiska Europa att resa sig igen. Däri ligger den amerikanska kapitalistiska maktens revolutionära innebörd. Oavsett vilka politiska svängningar Europa må genomgå så är hennes ekonomiska återvändsgränd en grundläggande faktor. Och förr eller senare kommer denna faktor att tvinga in proletariatet på den revolutionära vägen.

Kommer den europeiska arbetarklassen att kunna behålla makten och bygga en socialistisk ekonomi utan Amerika och mot Amerika? Denna fråga är nära knuten till frågan om kolonierna. Europas och speciellt Englands kapitalistiska ekonomi har nära band till de koloniala besittningarna, som ger livsmedel liksom oundgängliga råvaror till industrin. I sig själv, det vill säga avskuren från omvärlden, skulle Englands befolkning på mycket kort tid vara dömd till ekonomisk och fysisk under-

gång. Industrin i hela Europa är till stor del beroende av banden till Amerika och kolonierna. Men när det europeiska proletariatet har tagit makten från borgarklassen skulle dess första åtgärd vara att hjälpa de förtryckta kolonialfolken att bryta sina koloniala bojar. Kommer det europeiska proletariatet under dessa villkor att kunna hålla ut och bygga en socialistisk ekonomi?

Vi, folken i det tsaristiska Ryssland, lyckades hålla ut under åren av blockad och inbördeskrig. Vi genomled fattigdom, svält, epidemier – men vi höll ut. Vår underutveckling visade sig tillfälligt också vara vår fördel. Revolutionen höll ut genom att först och främst lita till eftertruppen, den enorma bondebefolkningen. Utsvulten och härjad av epidemier höll revolutionen ut. Det industriella Europa och i synnerhet England – det är något annat. Det kan inte ens vara tal om att ett uppdelat Europa, inte ens under proletariatets diktatur, skulle kunna hålla ut ekonomiskt så länge det förblir uppsplittrat. Den proletära revolutionen innebär ett enande av Europa. De borgerliga ekonomerna, pacifisterna, affärsvärldens skojare, dagdrömmare och rena borgerliga pratmakare har nuförtiden inget emot att tala om Europa förenta stater. Men denna uppgift ligger utanför den europeiska borgarklassens förmåga, som är helt genomfrätt av motsättningar. Europa kan bara förenas av det segerrika europeiska proletariatet. Oavsett var revolutionen bryter ut först och oavsett hur snabbt den utvecklas, så är ett ekonomiskt enande av Europa det första oundgängliga villkoret för ett socialistiskt återuppbygge. Redan 1923 förkunnade Kommunistiska internationalen att det var nödvändigt att driva ut de som hade splittrat upp Europa, ta makten i det uppdelade Europa för att ena det, för att skapa Europas socialistiska förenta stater.

Det revolutionära Europa kommer att röja vägen till råvarorna, till livsmedlen, hon kommer att veta hur man ska få hjälp från bönderna. Vi har själva blivit tillräckligt starka för att kunna ge en del hjälp till det revolutionära Europa under de svåraste månaderna. Dessutom kommer vi att ge Europa en utmärkt bro till Asien. Sida vid sida med folken i Indien kommer det proletära England att ge Indien självständighet. Men det betyder inte att England kommer att förlora möjligheten till ett nära ekonomiskt samarbete med Indien. Ett fritt Indien kommer att ha behov av europeisk teknologi och kultur och Europa kommer att ha behov av Indiens produkter. Europas förenade sovjetiska stater kommer tillsammans med vårt Sovjetunionen att vara en kraftfull magnet för folken i Asien, som kommer att lockas att upprätta nära ekonomiska och politiska band till det proletära Europa. Det proletära England kommer att förlora Indien som koloni men kommer att få henne som kompanjon i den europeiskt-asiatiska folkfederationen. Det mäktiga blocket mellan folken i Europa och Asien kommer att vara ogenomträngligt och framför allt osårbart för USA:s makt. Vi vill inte för ett ögonblick underskatta denna makt. Vårt revolutionära perspektiv utgår från en klar förståelse av fakta som de är. Än mer betraktar vi USA:s makt – sådan är dialektiken – som den största hävstången för revolutionen i Europa. Vi blundar inte för det faktum att denna hävstång politiskt och militärt kommer att vändas mot den europeiska revolutionen när den väl bryter ut. Vi vet att den amerikanska kapitalismen kommer att kämpa med våldsamt energi när det är dess eget skinn som står på spel. Det är fullt möjligt att allt det som böckerna och våra egna erfarenheter har lärt oss om de privilegierade klassernas kamp om sin makt kommer att blekna inför det våld som det amerikanska kapitalet kommer att försöka utsätta det revolutionära Europa för. Men ett enat Europa i revolutionärt samarbete med folken i Asien kommer att visa sig vara oändligt mycket mäktigare än USA. Via Sovjetunionen kommer de arbetande i Europa och Asien att vara olösligt sammanbundna. I allians med det upproriska Österlandet kommer det europeiska revolutionära proletariatet att slita kontrollen över världsekonomin ur det amerikanska kapitalets händer, och kommer att lägga grunden till de Socialistiska folkens federation över hela jorden.

(Översättning: Göran Källqvist.)